

Asia: VN/36518/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne esitetyistä muutoksista

STTK pitää tärkeänä, että erityisraskausrahaa koskevaa sääntelyä päivitetään vastaamaan paremmin raskaussuojeludirektiivin (92/85/ETY) ja kansallisen raskaussuojeluasetuksen (143/2024) vaatimuksia. Tämä parantaa raskaana olevien työntekijöiden ja sikiön suojaa työelämässä ja tuo kansallisen lainsäädännön lähemmäs EU:n asettamia reunaehtoja.

Hallituksen esityksen mukaan sairausvakuutuslain 9 lukuun lisättäisiin uusi 4 a §, joka mahdollistaisi erityisraskausrahan maksamisen jatkossa myös osittaisena. Esityksessä todetusti erityisraskausrahaa voidaan maksaa tällä hetkellä ainoastaan täytenä. STTK kannattaa uudistusta, jonka myötä erityisraskausrahaa voisi jatkossa saada osittaisena osa-aikatyön ajalta. Tämä muutos tukee naisten asemaa työmarkkinoilla ja mahdollistaa joustavamman osallistumisen työelämään raskauden aikana. Nykyinen järjestelmä, jossa erityisraskausrahaa ei ole mahdollista saada osittain, voi johtaa tarpeettomaan työstä poissaoloon ja vaikuttaa kielteisesti naisten vuosituloihin ja urakehitykseen.

Lausuntonne esitetyistä vaikutusarvioista

STTK pitää muutoksia myös tarpeellisina siltä osin, kun ehdotettu erityisraskausrahaan oikeuttavien vaaratekijöiden piirin laajentaminen parantaa niiden työntekijöiden asemaa, joiden kohdalla työhön liittyvää riskiä ei ole mahdollista poistaa, ja jotka joutuisivat jäämään työstään pois ilman erityisraskausrahaa. Kuten hallituksen esityksessä on todettu, tällaisissa tilanteissa työntekijät ovat saattaneet käyttää vuosilomapäiviä tai palkatonta vapaata. Mahdollisesti joissain tilanteissa työntekijä tai yrittäjä on jäänyt sairauslomalle ja sairauspäivärahalle taikka jatkanut työssä riskistä huolimatta. Etenkin viimeksi mainitussa tilanteessa esitetyn etuusmuutoksen voidaan arvioida parantavan vakuutetun ja sikiön turvallisuutta ja terveyttä.

Esityksen valmistelun yhteydessä on lisäksi tunnistettu riski siitä, että erityisraskausraha-oikeuden laajentumisen myötä työnantaja saattaa aiempaa useammin jättää noudattamatta velvoitteita työjärjestelyistä, joilla rajoitetaan tai ehkäistään altistumista vaaraa aiheuttavalle tekijälle, koska työnantajalle saattaa olla helpompaa myöntää työntekijälle erityisraskausvapaata ennemmin kuin muuttaa työoloja tai työaikoja turvalliseksi, tai järjestää työntekijälle muuta sopivaa työtä. Työntekijän näkökulmasta erityisraskausvapaalle ja -rahalle jääminen olisi usein taloudellisesti huonompi vaihtoehto työssä jatkamiseen verrattuna. Tällaisten mahdollisten syrjintää lisäävien tilanteiden välttämiseksi STTK painottaa työnantajan lainmukaista ja ensisijaista velvollisuutta tarjota turvallista työtä myös raskaana oleville työntekijöille ennen muiden vaihtoehtojen harkitsemista.

STTK tuo lisäksi esiin huolen työterveyshuollon roolista ja valmiuksista arvioida työntekijän terveydentilaa uusien vaaraa aiheuttavien tekijöiden näkökulmasta. On tärkeää varmistaa, että työterveyshuollolla on riittävä asiantuntemus ja resurssit tehdä arviointeja luotettavasti ja johdonmukaisesti.

Luovutuspäivärahaan esitetyt muutokset

-

Erityishoitorahaan esitetyt muutokset

-

Yleistä lausuttavaa esityksestä

STTK toteaa, että esitetyt muutokset ovat lähtökohtaisesti kannatettavia ja ne tukevat sosiaaliturvajärjestelmän ajantasaistamista vastaamaan paremmin EU:n asettamia vaatimuksia. Samalla STTK korostaa huolellisen toimeenpanon merkitystä sekä työterveyshuollon roolin vahvistamista, jotta uudistukset toteutuvat käytännössä tarkoituksenmukaisesti turvaten jokaisen muutosten piirissä olevien oikeudet tulevaisuudessa.

Kirvesniemi Ville
STTK ry.